

ТЕСТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

У статті розкрито можливості тестового контролю на заняттях із сучасної української мови у вузі, подано зразки тестів.

В умовах розбудови незалежної України великого значення набуває підготовка кваліфікованих учителів, здатних на високому рівні забезпечувати навчально-виховний процес у школі. Особливе місце в системі підготовки кадрів у вузі, без сумніву, займає підготовка вчителів початкових класів, адже саме вони закладають основи багаторічної навчально-виховної роботи в школі, а їх вплив на учнів є багатограним і різнобічним. Це вимагає постійного вдосконалення навчального процесу, його оновлення.

Одним із напрямків такого вдосконалення є підвищення ефективності контролю знань студентів – майбутніх учителів початкових класів. Мета контролю – виявити якість і глибину засвоєння знань, дати їм певну оцінку. Під час перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок студентів доцільно користуватися як традиційними методами, так і новими технологіями. Таке поєднання відкриває перед викладачами широкі можливості.

Поряд із індивідуальними завданнями, контрольними роботами, рейтинговою системою доцільно використовувати і тестування. У педагогічній і психологічній літературі цей метод відомий давно, але лише у дев'ястих роках минулого століття вчені почали активно займатися його розробкою.

Слово "тест" англійське за походженням: англ. "test" – випробування, дослідження. "Словник іншомовних слів" дає таке пояснення значення цього терміна: 1. Спеціальні стандартні завдання для визначення розумового розвитку здібностей, спеціальних знань і навичок людини. 2. Короткий перелік питань для соціологічного дослідження [1:161].

У психологічній і педагогічній науці існують різноманітні класифікації тестів, згідно з якими виділяють тести особистості, тести досягнень, інтелекту, тести креативні та ін. Відповідно до мети нашої статті ми зупинимось на тестах досягнень, тому що саме вони дають змогу оцінити набутий рівень знань, умінь і навичок студентів.

Людина, яка складає тести, повинна глибоко вивчити всі навчальні програми, підручники, посібники, чітко уявляти мету та завдання навчання. Під час складання тестів з української мови ми керувалися такими критеріями: а) тести повинні охоплювати важливі питання теми; б) вони мають бути правильними – виключати можливість формулювання багатозначних відповідей; в) тести повинні бути однозначними – не допускати подвійного тлумачення; г) вони мають бути дієвими (валідними) стосовно тих знань, які піддаються перевірці; г) тестові завдання слід формулювати стисло, чітко. Під час підготовки матеріалів для тестового контролю знань ми дотримувалися основних правил, які сформульовано у статті Л. Палій "Тестування у навчальному процесі": "1. Не можна включати відповіді, неправильність яких студент не може обґрунтувати на момент тестування. 2. Неправильні відповіді мають бути побудовані на основі типових помилок і бути правдоподібними. 3. Правильні відповіді серед усіх запропонованих повинні бути розміщені у випадковому порядку. 4. Питання не повинні повторювати формулювання підручника" [2:37].

Наведемо приклади тестів, які було використано на заняттях із сучасної української мови під час вивчення морфології на факультеті підготовки вчителів початкових класів.

ІМЕННИК

1. Іменником називається повнозначна частина мови, що має значення предметності, вираженої у формах

а) роду і числа; б) відмінка і роду; в) роду, числа і відмінка.

2. У групі слів (Каолін, Галіфе, Панама, Ом, Браунінг) усі іменники є

а) тільки власними назвами; б) тільки загальними назвами; в) власними назвами, що вживаються і як загальні.

3. Рід іменників визначається

а) морфологічно (за характером основ і системою відмінкових закінчень); б) за синтаксичними зв'язками з іншими словами в реченні; в) за семантикою, за характером основ і системою відмінкових закінчень, за синтаксичними зв'язками з іншими словами в реченні.

4. Іменники *сирота*, *каліка*, *невдаха*, *незграба* є іменниками

а) чоловічого роду; б) спільного роду; в) жіночого роду.

5. Іменники *ножиці*, *граблі*, *Карпати*, *радощі*, *канікули* вживаються

а) тільки в множині; б) в однині і множині.

6. Іменники з абстрактним значенням означають загальні поняття, які людина

а) може сприймати органами чуття; б) не може сприймати органами чуття.

7. Іменники *лоша*, *теля*, *курча*, *дівча*, *хлоп'я* належать:

а) до другої відміни; б) до четвертої відміни; в) не належать до жодної.

8. Іменник може виступати у реченні у ролі:

а) другорядних членів речення; б) головних і другорядних членів речення; в) головних членів речення.

9. Іменники *акт*, *апарат*, *листопад*, *лист*, *Алжир* у родовому відмінку однини мають закінчення

а) –а; б) –у; в) –а і –у.

10. Іменники *стебельце*, *море*, *поле*, *серце*, *сонце* належать до:

- а) твердої групи; б) м'якої групи; в) мішаної групи.
11. У наведеній групі слів (Шевченко (Наталка), шосе, трюмо, журі, табу) усі іменники
а) невідмінювані; б) відмінювані.
12. Субстантивация – це перехід слів з інших частин мови в
а) прикметники; б) іменники; в) займенники.

ПРИКМЕТНИК

1. Основною морфологічною ознакою прикметників є те, що вони:
а) змінюються за родами і числами; б) мають рід і змінюються за числами і відмінками; в) змінюються за родами, числами і відмінками.
2. Прикметники *добра, миле, зелені, світла* вжиті в
а) повній стягненій формі; б) повній нестягненій формі; в) короткій формі.
3. У реченні "*Весна була суха і безвітряна*" прикметники "*суха*" і "*безвітряна*" виступають у ролі
а) означення; б) іменної частини складеного присудка.
4. Зв'язок прикметника з іменником називається
а) узгодженням; б) керуванням; в) приляганням.
5. Прикметники *смішні, денні, ніжні, вірні* належать до
а) твердої групи; б) до м'якої групи.
6. Складні прикметники *далеко/сяжний, червоно/гарячий, північно/слов'янський, високо/шановний, західно/український* пишуться
а) окремо; б) через дефіс; в) разом.
7. Ступені порівняння мають прикметники
а) якісні; б) відносні; в) присвійні.
8. Складена форма найвищого ступеня порівняння прикметників утворюється шляхом додавання слів *найбільш, найменш* до
а) простої форми вищого ступеня; б) вихідної форми.
9. Відносними називаються прикметники, які
а) виражають належність предмета певній людині або тварині; б) вказують на змінну ознаку, яка сприймається безпосередньо і яка при порівнянні з ознакою іншого предмета може виявлятися в більшій чи меншій мірі; в) виражають ознаку предмета через відношення його до іншого предмета, явища, дії.
10. Прикметники *картинна* (зовнішність), *золоті* (руки), *ведмежа* (послуга), *сталеві* (нерви), *залізна* (воля) є
а) відносними; б) якісними; в) присвійними.
11. В орудному відмінку однини прикметники *гаряча* (каша), *свіжа* (риба), *білолиця* (дівчина), *безкрая* (лінія), *довгошия* (жирафа) мають закінчення
а) –ою; б) –єю.
12. Ад'ективация – це явище переходу різних частин мови в
а) іменники; б) прикметники; в) займенники.

ЧИСЛІВНИК

1. Власне кількісні числівники означають
а) певну кількість предметів як сукупність, як єдине ціле; б) частину цілого; в) певну кількість однорідних предметів, абстрактне число в цілих одиницях.
2. Слова *одиниця, двійка, п'ятірка, дев'ятка, четвірка* належать до
а) іменників; б) числівників.
3. З числівниками *два, три, чотири* у називному відмінку іменники вживаються у формі
а) родового відмінка однини; б) називного відмінка множини.
4. Слова *багато* (журналів), *мало* (яблук), *декілька* (жінок), *чимало* (студентів) належать до
а) прислівників; б) власне кількісних числівників; в) неозначено-кількісних числівників.
5. У числівниках *двісті, п'ятсот, сімсот* відмінюється
а) друга частина; б) перша і друга частина.
6. Морфологічні ознаки прикметників мають числівники
а) порядкові; б) дробові; в) власне кількісні.
7. У реченні "*Сім струн я торкаю струна по струні*" числівник виступає у ролі
а) підмета; б) додатка; в) означення.
8. Морфологічні ознаки, властиві іменникам (категорію роду, числа, відмінка), мають числівники а) *два, обидва, півтори*; б) *шість, дев'ять, одинадцять*; в) *тисяча, мільйон, мільярд* .
9. Числівники, які утворилися шляхом стягнення (з певними фонетичними змінами) двох або трьох слів в одно, називаються
а) простими; б) складними; в) складеними.
10. Числівники *шістдесят, сімдесят, вісімдесят* в орудному відмінку мають закінчення
а) –ма; б) –ома; в) –ма і -ома.
11. Збірні числівники сполучаються з іменниками
а) середнього роду назвами істот і неістот; б) жіночого роду назвами істот і неістот; в) чоловічого роду назвами неістот.
12. Числівники *п'ятдесят, шістдесят, сімдесят* у родовому відмінку мають такі форми

а) п'ятидесяти, шестидесяти, семидесяти; б) п'ятидесятьох, шестидесятьох, семидесятьох; в) п'ятдесяти і п'ятдесятьох, шістдесяти і шістдесятьох, сімдесяти і сімдесятьох.

ЗАЙМЕННИК

Займенник – змінна самостійна частина мови, яка

а) має значення предметності, вираженої у формах роду, числа і відмінка; б) виражає ознаку предмета безпосередньо або через його відношення до інших предметів; в) вказує на предмети, ознаки і кількість, але не називає їх.

2. У реченні "Я побачив його брата" займенник "його" є

а) особовим; б) присвійним.

3. За співвідносністю з іншими частинами мови займенники поділяються на такі групи:

а) узагальнено-предметні і узагальнено-кількісні; б) узагальнено-якісні і узагальнено-кількісні; в) узагальнено-предметні, узагальнено-якісні, узагальнено-кількісні.

Займенники *де/хто, де/що, аби/кого, де/який, аби/що, аби/який, аби/хто* пишуться

а) разом; б) окремо; в) через дефіс.

За морфологічною будовою займенники поділяються на:

а) прості і складні; б) прості і складені; в) прості, складні, складені.

У реченні "Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе" займенник "хто" є

а) відносним; б) питальним.

Займенники *хто, кожний, якийсь, хтозна-який, будь-що* за будовою:

а) прості; б) складні; в) складені.

Прономіналізація – це явище переходу інших частин мови у

а) займенники; б) прикметники; в) іменники.

Займенники *мій, твій, свій, наш, ваш* змінюються за

а) родами і числами; б) числами і відмінками; в) родами, числами і відмінками

Займенники *та, ота, ця, оця* в орудному відмінку однини мають форми: а) тою, отою, цею, оцею; б) тією, отією, цією, оцією; в) тою, отою, цею, оцею і тією, отією, цією, оцією.

Займенники, які вказують на існуючі, але невідомі особи чи предмети та їх якості, властивості, ознаки і утворюються від питальних займенників додаванням часток *де-, аби-, -сь, будь-, -небудь, казна-, хтозна-,* називаються

а) означальними; б) неозначеними; в) відносними.

12. Займенник *чий* у місцевому відмінку однини має форми: а) (на) чийому; б) (на) чийому, (на) чієму, (на) чийм; в) (на) чієму.

ДІЄСЛОВО

1. Дієслово означає

а) опредмечену дію; б) дію як процес.

2. Форми дієслова, що змінюються за способами, часом (у дійсному способі), особами (у дійсному і частково наказовому способі) і за родами (в однині минулого часу й умовного способу), називаються

а) дієвідмінюваними; б) відмінюваними; в) незмінними.

3. Способом творення видових форм дієслів *ступати – ступити, нагромаджувати – нагромадити, записувати – записати, стукати – стукнути, звільняти – звільнити* є

а) префіксальний спосіб; б) внутрішня флексія; в) суфіксальний спосіб.

4. Дієслівна форма, яка означає дію, не виражаючи способу, часу, особи, числа і роду, називається

а) безособовою дієслівною формою на –но, -то; б) інфінітивом; в) дієприслівником.

5. Інфінітив може виступати у ролі

а) тільки головних членів речення; б) тільки другорядних членів речення; в) головних і другорядних членів речення.

6. Від дієслів *заспівати, засміятися, порадити, принести, перевірити* можна утворити форму майбутнього часу

а) просту; б) складну; в) складену.

7. У реченні "Подали команду рушати" дієслово "рушати" виступає у ролі

а) присудка; б) неузгодженого означення; в) додатка.

8. Дієслова *бути, їсти, дати, відповісти* належать до

а) першої дієвідміни; б) другої дієвідміни; в) не належать до жодної.

9. Дієслова *зустріти (друга), упізнати (брата), посадити (вишню), набрати (води), не розв'язати (задачі)*

а) перехідні; б) неперехідні.

10. Дієслова, що виражають дію, яку виконує суб'єкт і яка безпосередньо спрямована на об'єкт, належать до

а) активного стану; б) пасивного стану; в) середньо-зворотного стану.

11. За родами і числами змінюються дієслова

а) теперішнього часу; б) майбутнього часу; в) минулого часу.

12. Усі особові форми дієслів теперішнього часу, особові форми дієслів майбутнього часу доконаного виду, всі особові форми наказового способу, дієприкметникові форми теперішнього часу, дієприслівники недоконаного виду творяться

а) від основи інфінітива; б) від основи теперішнього часу.

ДІЄПРИКМЕТНИК. ДІЄПРИСЛІВНИК.
БЕЗОСОБОВІ ДІЄСЛІВНІ ФОРМИ НА -НО, -ТО

Дієслівна форма, що виражає ознаку предмета за дією, яку виконує предмет або яка на нього спрямована, називається

- а) дієприслівником; б) дієприкметником; в) безособовою дієслівною формою на *-но, -то*.
2. У реченні "Вулиці скрізь пообсаджувані вишнями" дієприкметник "пообсаджувані" виступає у ролі
а) означення; б) іменної частини складеного присудка.
3. У другому реченні (1. Голова обважніла, повіки самі собою закривалися. 2. Кропива, обважніла насінням, немов бджола пергою, хазяйновито шепталась по своїх леговищах) слово "обважніла"
а) дієслово; б) дієприкметник; в) прикметник.
4. Активні дієприкметники теперішнього часу творяться
а) від основи теперішнього часу дієслова; б) від основи інфінітива.
5. Дієприкметники *загорнений, вкритий, стертий, привезений, переписаний*
а) активного стану минулого часу; б) пасивного стану теперішнього часу; в) пасивного стану минулого часу.
6. Дієприкметники мають
а) теперішній і майбутній час; б) майбутній і минулий час; в) теперішній і минулий час.
7. Від дієслів *посунути, колоти, пороти* утворюються пасивні дієприкметники
а) *посунутий, колотий, поротий*; б) *посунутий, колотий, поротий і посунений, колений, порений*;
в) *посунений, колений, порений*.
8. За своїм походженням безособові дієслівні форми на *-но, -то* генетично споріднені з
а) пасивними дієприкметниками минулого часу; б) активними дієприкметниками минулого часу.
9. Дієслівна форма, яка виражає дію, що супроводить іншу, основну дію, і в той же час подає обставинну характеристику основної дії, називається
а) дієприкметником; б) дієприслівником; в) безособовою формою на *-но, -то*.
10. Адвербіалізація – це явище переходу різних частин мови у
а) прикметники; б) займенники; в) прислівники.
11. У словосполученнях *читаючи* (журнал), *написавши* (лист), *зірвавши* (квітку), *не розв'язавши* (задачі), *набравши* (води) дієприслівники
а) перехідні; б) неперехідні.
12. За синтаксичною роллю в реченні і морфологічною ознакою незмінності дієприслівники зближуються з
а) безособовою дієслівною формою на *-но, -то*; б) з дієсловом; в) з прислівником.

ПРИСЛІВНИК

СЛОВА КАТЕГОРІЇ СТАНУ

1. Незмінна частина мови, що передає ознаку дії чи стану або ступінь чи міру вияву іншої ознаки, називається
а) дієприслівником; б) прислівником; в) словом категорії стану.
2. У наведених словосполученнях (*піднімався вгору, навантажений доверху, працюючи дружно, відповідав упевнено*) прислівники виражають
а) ознаку дії; б) ознаку якості; в) ознаку іншої ознаки.
3. Ступені порівняння утворюють
а) прислівники способу дії; б) кількісно-означальні прислівники; в) якісно-означальні прислівники.
4. У реченні "Дорога ліворуч була наглухо закрита березовими завалами" прислівник "ліворуч" виступає у ролі
а) неузгодженого означення; б) обставини.
5. Прислівники *верхи, пішки, довіку, вдень, щодня, влітку*
а) дієслівного походження; б) іменникового походження; в) прикметникового походження.
6. Адвербіалізація – це явище переходу інших частин мови в
а) іменник; б) прикметник; в) прислівник.
7. Прислівникові сполучення *раз/у/раз, раз/по/раз, сам/на/сам, день/у/день, кінець/кінцем, один/по/одному, до/смаку* пишуться
а) через дефіс; б) окремо.
8. Речення: 1. *Усе довкола шумувало, дзвеніло.* 2. *Довкола вогнища сиділи бійці.* Слово "довкола" є прислівником
а) у першому реченні; б) у другому реченні.
9. Прислівники *всього/на/всього, пліч/о/пліч, де/не/де, хоч/не/хоч, будь/що/будь, коли/не/коли, віч/на/віч* пишуться
а) окремо; б) через дефіс; в) через два дефіси.
10. У реченні "Пораненому стало легше" слово "легше" є
а) словом категорії стану; б) прикметником; в) прислівником.
11. Прислівники *зосліпу, спересердя, згарячу* є прислівниками
а) способу дії; б) причини; в) якісно-означальними.
12. У реченні "Гарно на квітчастому лузі раннього літа" слово "гарно" виступає в ролі
а) обставини; б) головного члена безособового речення.

СЛУЖБОВІ СЛОВА МОДАЛЬНІ СЛОВА

1. Службове слово, яке разом з формою непрямого відмінка іменників, а також деяких числівників і займенників виражає відношення між предметами або відношення дії, стану чи ознаки до предмета, називається
а) прийменником; б) сполучником; в) часткою.
2. Прийменники *близько, поруч, край, навкруг, попереду* за походженням
а) первинні; б) вторинні.
3. За морфологічною будовою прийменники поділяються на
а) прості і складні; б) прості і складені; в) прості, складні і складені.
4. У реченні "*Навколо великих людей і круг їхньої пам'яті завжди точиться явна чи приглушена боротьба*" (М.Р.) слово "*навколо*" є
а) прийменником; б) прислівником.
5. У реченні "*Тече вода в синє море, та не витікає*" (Шевч.) сполучник "*та*" є
а) єднальним; б) протиставним.
6. Сполучники *щоб, зате, якщо, проте, якже* за морфологічною будовою
а) прості; б) складні; в) складені.
7. Сполучники, які поєднують однорідні члени речення і частини складносурядного речення, є сполучниками
а) сурядності; б) підрядності.
8. Сполучники *мов/би, начеб/то, немов/би, ніби/то, неначе/б* пишуться
а) окремо; б) через дефіс; в) разом.
9. Сполучники *що, як, коли, де, тому що* за походженням
а) первинні; б) вторинні.
10. Службова частина мови, яка надає слову чи реченню додаткових відтінків або служить засобом творення форм слів та похідних слів, називається
а) часткою; б) прийменником; в) сполучником.
11. У реченні "*І він виконав це завдання*" слово "*і*" є
а) сполучником; б) часткою.
12. Модальні слова *безумовно, ймовірно, певно, звичайно* співвідносяться з
а) іменниками; б) словами категорії стану; в) прислівниками прикметникового походження.
13. Слова, що виражають емоційне ставлення до фактів і явищ дійсності, до модальних слів
а) належать; б) не належать.
14. Речення: "*І. Хлопець очевидно вагався. 2. Хлопець, очевидно, вагався.*" Слово "*очевидно*" є модальним у
а) першому реченні; б) другому реченні.

Послідовне включення тестових завдань у структуру практичних занять з української мови сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів – майбутніх учителів початкових класів, воно є одним із найбільш ефективних напрямків реалізації вимог до сучасної організації навчального процесу у вузі.

1. Коломієць М.П., Молодова Л.В. Словник іншомовних слів. – К.: Освіта, 1998. – 190 с.
2. Палій Л.В. Тестування в навчальному процесі // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 36–37.
3. Ляшова Н., Співакова О. Оцінювання знань студентів методом тестування // Рідна школа. – 2000. – № 4. – С. 69–70.

Матеріал надійшов до редакції 22.12.02 р.

Шевчук Т.А. Тести на заняттях по українському языку в вузе.

В статье раскрыты возможности тестового контроля на занятиях по современному украинскому языку в вузе, представлены образцы тестов.

Shevchuk T.O. Tests at Practical Classes in the Ukrainian Language at a Higher School.

The author shows potential means of the test control at practical classes in Modern Ukrainian at a higher school. Several examples of the tests are considered.